

บทที่ 1

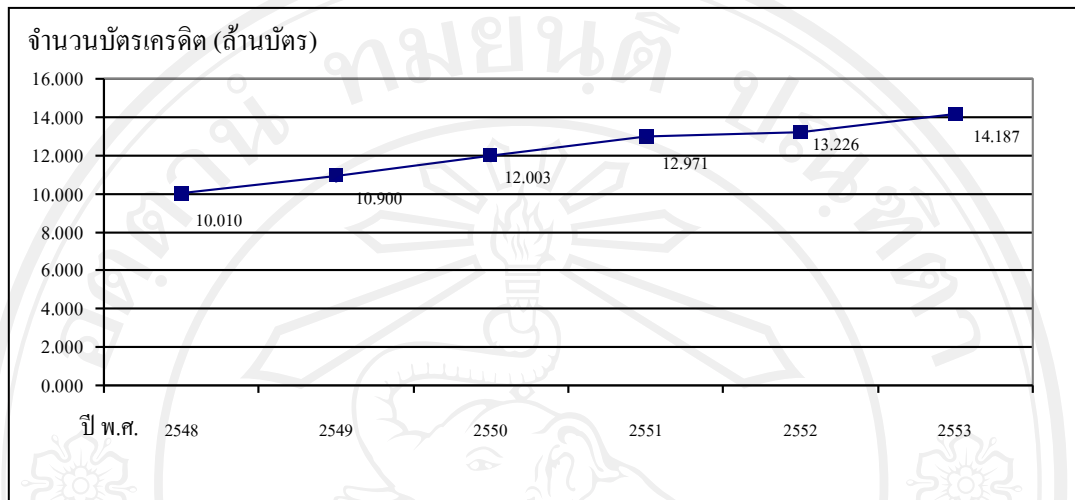
บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

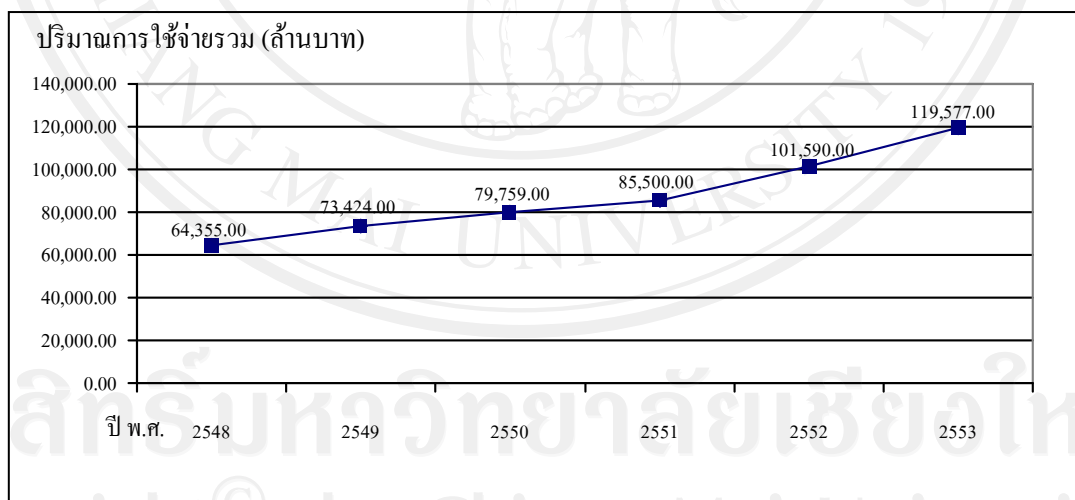
บัตรเครดิต (Credit Card) เป็นผลิตภัณฑ์ทางการเงินและเป็นเครื่องมือทางการเงินที่มีการใช้งานกันอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ สำหรับในประเทศไทยบัตรเครดิตเริ่มนำเข้ามาใช้เมื่อปี พ.ศ. 2512 โดยการนำเข้ามาของบริษัทไดเนอร์คลับ (ฐานเศรษฐกิจ, 2554: ออนไลน์) ในช่วงเริ่มแรกธุรกิจบัตรเครดิตในประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างช้าๆ เห็นได้จากในปี พ.ศ. 2537 มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมีสัดส่วนไม่ถึงร้อยละหนึ่งของยอดการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (สุเมธ รงควิลิต, วิศิษฐ์ วรยศโกวิท และปรีชา เพิ่มวัฒน์ชัย, 2539) แต่หลังจากวิกฤตการณ์ทางการเงินเมื่อปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ยอดการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตและปริมาณบัตรเครดิตในประเทศไทยมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากรัฐบาลในยุคนั้นเลือกใช้กลยุทธ์ในการกระตุ้นให้ประชาชนเพิ่มการใช้จ่ายในการบริโภค เพื่อให้เศรษฐกิจฟื้นตัวจากวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น กลยุทธ์ดังกล่าวนี้รู้จักกันในวงวิชาการเศรษฐศาสตร์ว่า Consumption-Led Growth การเพิ่มปริมาณการใช้จ่ายจากบัตรเครดิตจึงเป็นอีกหนึ่งหนทางที่นำมาใช้ในกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยช่วยเพิ่มรายจ่ายในการบริโภคภายในประเทศ ทำให้เกิดแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ (วรชันย์ญา ธนาภัสร์ เจริญ, 2553) ในอีกด้านหนึ่งธุรกิจบัตรเครดิตสามารถสร้างผลกำไรให้กับเจ้าของธุรกิจอย่างมาก ทำให้ธุรกิจบัตรเครดิตมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง เพื่อเพิ่มยอดบัตรเครดิตและยอดการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต นอกจากนี้การพัฒนาทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิตในปัจจุบัน ยังส่งผลให้บัตรเครดิตเข้ามามีบทบาทในฐานะสื่อกลางในการชำระเงินมากขึ้น จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตประจำวัน เนื่องจากสะดวกในการพกพา สามารถใช้แทนเงินสดได้ และปลอดภัยต่อการถูกโจรกรรม ที่สำคัญสามารถสมัครได้ง่ายโดยไม่ต้องมีบุคคลหรือสินทรัพย์ค้ำประกัน และไม่จำกัดจำนวนบัตรในการถือครอง (เดือนใจ เจริญพงษ์, 2552: ออนไลน์)

จากสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทย แสดงให้เห็นว่าจำนวนบัตรเครดิตในประเทศไทยมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2548 – 2553 โดยจำนวนบัตรเครดิตทั้งหมดที่มีการเปิดใช้งานเมื่อสิ้นปี 2553 มีทั้งสิ้น 14,187,815 บัตร มีปริมาณการใช้จ่ายรวม 119,577.45 ล้านบาท (ปริมาณ

การใช้จ่ายรวม ประกอบด้วย ปริมาณการใช้จ่ายในประเทศ ปริมาณการใช้จ่ายในต่างประเทศ และ การเบิกเงินสดล่วงหน้า) (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2554: ออนไลน์) ดังแสดงในภาพ 1 และภาพ 2

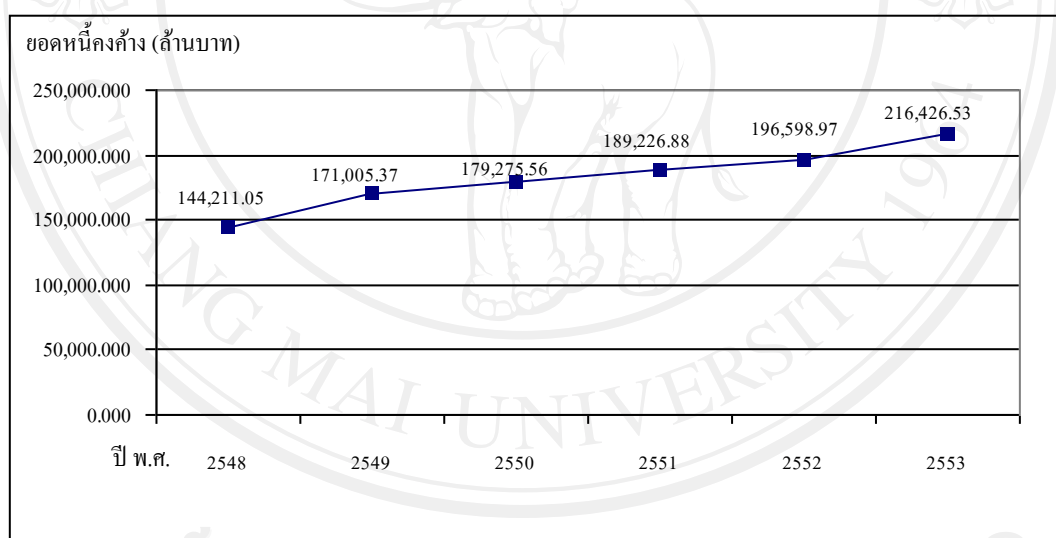
ภาพ 1 ปริมาณบัตรเครดิตทั้งหมดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 – 2553
แหล่งที่มา: คัดแปลงจาก ธนาคารแห่งประเทศไทย (2554)

ภาพ 2 ปริมาณการใช้จ่ายรวมของบัตรเครดิต ปี พ.ศ. 2548 – 2553
แหล่งที่มา: คัดแปลงจาก ธนาคารแห่งประเทศไทย (2554)

โดยหลักการแล้วแม้ว่าบัตรเครดิตจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นการใช้จ่ายของผู้บริโภค ในภาวะที่เศรษฐกิจหดตัว หรือเป็นสื่อกลางในการชำระเงินเพื่อเพิ่มความสะดวกสบายให้กับ ผู้บริโภคก็ตาม แต่การที่ปริมาณบัตรเครดิต และยอดการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมีมากขึ้น โดยเฉพาะ

ยอดการใช้บัตรเครดิตเพื่อเบิกเงินสดล่วงหน้าที่มีมากถึง 19,572.80 ล้านบาทเมื่อสิ้น ปี พ.ศ. 2553 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2554: ออนไลน์) กำลังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่มาจากพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของผู้บริโภค ที่ก่อให้เกิดปัญหาหนี้บัตรเครดิตและเสี่ยงต่อการผิดนัดชำระหนี้ในอนาคตได้ ดังที่การศึกษาของ ฌรากร แสงมณี (2551) เกี่ยวกับรูปแบบการใช้จ่ายบัตรเครดิตที่ก่อให้เกิดหนี้ของผู้บริโภคพบว่า ปัจจุบันผู้บริโภคมีพฤติกรรมการใช้บัตรเครดิตในลักษณะของการกู้ยืม โดยนำไปผ่อนชำระสินค้า เบิกเงินสดล่วงหน้าหรือนำไปชำระหนี้บัตรเครดิตใบอื่นๆ ส่งผลให้ผู้บริโภคต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการใช้จ่ายแบบปกติ คือ ดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมต่างๆ และเมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ของยอดสินเชื่อคงค้างชำระจากบัตรเครดิตพบว่า ยอดสินเชื่อคงค้างจากบัตรเครดิต ณ สิ้นปี 2553 อยู่ที่ 216,426.53 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันของปี 2552 จำนวน 19,827.56 ล้านบาท หรือร้อยละ 10.09 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2554: ออนไลน์) ดังแสดงในภาพ 3

ภาพ 3 ปริมาณยอดหนี้คงค้างชำระบัตรเครดิตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 – 2553

แหล่งที่มา: คัดแปลงจาก ธนาคารแห่งประเทศไทย (2554)

ส่งผลให้ยอดหนี้คงค้างโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 15,254.40 บาทต่อบัตร เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับแล้วพบว่า ยอดหนี้คงค้างโดยเฉลี่ยมีมูลค่ามากกว่ารายได้ขั้นต่ำของเงินเดือนประจำที่สามารถสมัครบัตรเครดิตได้ คือ 15,000 บาท (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2551: ประกาศ) แสดงให้เห็นว่าขณะนี้ผู้บริโภคโดยมากมีการใช้บัตรเครดิตเกินความสามารถในการที่จะชำระหนี้ได้ และหากผู้บริโภคยังคงมีพฤติกรรมการใช้เงินเกินตัวหรือเกินความสามารถที่จะชำระเงินคืน ยอดสินเชื่อคง

ค้ำชำระจากบัตรเครดิตก็จะมีอัตราการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และหากมีมากจนเกินไป โดยไม่มีการชำระในแนวทางที่เหมาะสม ย่อมส่งผลกระทบต่อตัวผู้ใช้บัตรและสถานะเศรษฐกิจโดยรวม ด้วยเหตุนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่ายจึงได้หันกลับมาตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาสินเชื่อค้ำชำระที่เกิดขึ้นจากการใช้บัตรเครดิตที่มีแนวโน้มจะนำไปสู่การผิดนัดชำระหนี้ในอนาคตมากยิ่งขึ้น เพราะปัญหาที่เกิดขึ้น แม้อาจดูไม่ร้ายแรงเท่ากับปัญหาสินเชื่อค้ำชำระของสินเชื่อภาคธุรกิจที่มีวงเงินมากกว่า แต่ก็ยังเป็นปัญหาเรื้อรังที่สะสมมานานและที่สำคัญยังสะท้อนให้เห็นถึงการขาดวินัยในการใช้เงินและการออมเงินของคนในประเทศ

การป้องกันและแก้ไขปัญหานี้คงค้างดังกล่าว แม้ว่าผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้พยายามค้นหาวิธีที่จะลดปริมาณหนี้บัตรเครดิต เช่น การออกสินเชื่อออนไลน์บัตรเครดิตเพื่อปรับปรุงยอดการชำระหนี้บัตรเครดิตให้เหมาะสมกับความสามารถในการชำระหนี้ของผู้บริโภคในขณะนั้น หรือ การตรวจสอบและคัดกรองคุณสมบัติของผู้สมัครบัตรเครดิต โดยใช้ตัวชี้วัดต่างๆ ซึ่งผู้ออกบัตรได้ใช้วิธีการที่เรียกว่า Credit Scoring เพื่อทำการประเมินความสามารถในการชำระหนี้ และใช้ข้อมูลด้านประวัติทางการเงินจากบริษัทเครดิตบูโรเข้ามาร่วมในการพิจารณาผู้ขอสินเชื่อก็ตาม (เครดิตสยาม, 2552: ออนไลน์) แต่ท่ามกลางภาวะในปัจจุบันที่มีความผันผวนจากผลกระทบทางเศรษฐกิจของโลก ปัญหาการเมืองภายในประเทศและอื่น ๆ ส่งผลให้การประเมินโดยใช้ตัวชี้วัดบางตัวที่ได้รับค่าน้ำหนักความสำคัญในระดับหนึ่ง อาจมีค่าน้ำหนักของความสำคัญเปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดช่องว่างในการวิเคราะห์ เช่น ยอดหนี้ค้ำชำระ อาจมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้นเพราะผู้บริโภคมีความสามารถในการผ่อนชำระลดลง จากภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย เป็นต้น ด้วยเหตุนี้เองการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความน่าจะเป็นการผิดนัดชำระหนี้ โดยอาศัยข้อมูลด้านต่างๆ ในช่วงเวลาที่เป็นปัจจุบันจึงมีบทบาทมากในการช่วยให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลกระทบดังกล่าวได้

จากการศึกษาและวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ปัจจัยที่มีผลต่อการผิดนัดชำระหนี้และมีผลกระทบที่ทำให้ผู้บริโภคมีโอกาสหรือเกิดความเสียหายในการผิดนัดชำระหนี้บัตรเครดิตสูงขึ้น ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลในด้านเศรษฐกิจ-สังคม (Socioeconomic Factors) เช่น สัดส่วนในการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต จำนวนบัตรเครดิต จำนวนเงินขั้นต่ำที่ใช้ชำระหนี้ ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ (Demographic Factors) เช่น อายุ เพศ รายได้ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เป็นต้น นอกจากนี้จากการศึกษาถึงประเด็นด้านจิตวิทยาพบว่า มีบางประเด็นที่ผู้ออกบัตรหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอาจมองข้าม คือ เรื่องปัจจัยทางจิตสังคมของผู้ใช้บัตรที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจ (Behavior Intention) ที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมการใช้จ่ายด้วยบัตรเครดิต จากการศึกษาการวิจัยของต่างประเทศและในไทยในหลากหลายหัวข้อ พบว่าการที่ผู้บริโภคตัดสินใจจะแสดงหรือ

กระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ได้ส่วนหนึ่งมักมีความเกี่ยวข้องกับความตั้งใจ (Behavior Intention) ซึ่งจะประกอบด้วยทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม บรรทัดฐานของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมนั้น และการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนเองในการแสดงพฤติกรรมใด ๆ ดังที่การศึกษาของ Erdem (2008) พบว่าทัศนคติ บรรทัดฐาน และการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนเองในการแสดงพฤติกรรมใด ๆ เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลแสดงออกถึงพฤติกรรมการใช้บัตรเครดิตที่เสี่ยงต่อการผิดนัดชำระหนี้ ดังนั้นการทำความเข้าใจถึงปัจจัยทุกด้านที่เป็นตัวชี้วัดถึงความเสี่ยงที่อาจทำให้เกิดการผิดนัดชำระหนี้ของผู้ถือบัตรเครดิต หรือผู้สมัครรายใหม่จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะสามารถนำมาหาวิธีการป้องกันหรือหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างทันทั่วถึง

การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษา คือ อำเภอเมืองเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นศูนย์กลางการในการบริหาร ศูนย์กลางธุรกิจ และวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ และเป็นเมืองที่มีความเจริญมากที่สุดของจังหวัดและของภาคเหนือ เป็นเมืองใหญ่ อันดับ 2 ของประเทศไทย รองจากกรุงเทพมหานคร (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2553: ออนไลน์) อีกทั้งเป็นแหล่งรวมสถานที่ที่ประชาชนนิยมเดินทางไปใช้บริการ เช่น ห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร โรงแรมชื่อดัง สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ส่งผลให้การใช้จ่ายของประชาชนในอำเภอเมืองเชียงใหม่มียอดการใช้จ่ายที่สูงกว่าประชาชนในเขตชนบท รวมถึงเรื่องภาระหนี้สินที่สูงของประชาชนในกลุ่มดังกล่าวด้วย จากการสำรวจเชิงลึกเรื่อง “ชีวิตของชาวล้านนา” (Lanna Lives) ของแมกแคนเวิลด์ กรุ๊ปพบว่า ชาวเชียงใหม่ในเขตอำเภอเมืองมีรายได้อยู่ที่ 20,000 – 30,000 บาทมีค่าใช้จ่ายด้านของใช้ภายในบ้านประมาณ 1,000 – 2,000 บาทต่อเดือน และมีภาระหนี้สินโดยเฉลี่ย คือ 100,000 บาท ซึ่งเป็นการใช้ในเรื่องของการตกแต่งบ้านและด้านการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต (โพลิชันนิง-แมกกาซีน, 2551: ออนไลน์) และเมื่อพิจารณารายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีของผู้บริโภคในเชียงใหม่คือ 76,338 บาท ซึ่งสูงเป็นอันดับสามของภาคเหนือ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่, 2553: ออนไลน์) แสดงให้เห็นว่าจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ผู้บริโภคมีศักยภาพและมีอำนาจซื้อสูง ดังนั้นอำเภอเมืองเชียงใหม่ที่เป็นแหล่งศูนย์กลางรวมของการใช้จ่ายที่สูงและประชาชนมีการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต จึงสามารถใช้เป็นตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ได้อย่างดี ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในการที่จะนำข้อมูลไปใช้เพื่อพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหาการผิดนัดชำระหนี้บัตรเครดิตที่เหมาะสมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความน่าจะเป็นในการผิดนัดชำระหนี้บัตรเครดิตของประชาชนในอำเภอเมืองเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความน่าจะเป็นในการผิดนัดชำระหนี้บัตรเครดิต ของประชาชนในอำเภอเมืองเชียงใหม่
2. สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นพื้นฐานในการวางแผนการให้ความรู้แก่ผู้ถือบัตรเครดิตโดยทั่วไปเพื่อลดโอกาสในการผิดนัดชำระหนี้

1.4 นิยามศัพท์

บัตรเครดิต หมายถึง บัตรเครดิตที่ธนาคารพาณิชย์ไทยและต่างชาติ สถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคารออกให้แก่ลูกค้า เพื่อใช้ชำระค่าสินค้า ค่าบริการหรือค่าอื่นใดแทนการชำระด้วยเงินสด หรือเพื่อใช้เบิกถอนเงินสด โดยลูกค้าต้องชำระค่าธรรมเนียม ค่าบริการ ดอกเบี้ย หรือค่าอื่นใด แต่ไม่รวมถึงบัตรที่ได้มีการชำระค่าสินค้า ค่าบริการหรือค่าอื่นใดไว้ล่วงหน้าแล้ว

ประชาชน หมายถึง ประชาชนในอำเภอเมืองเชียงใหม่ที่มีการใช้บัตรเครดิตและมีรายได้จากแหล่งต่าง ๆ รวมกันไม่ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน หรือไม่ต่ำกว่า 180,000 บาทต่อปี (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2551: ประกาศ)

การผิดนัดชำระหนี้ หมายถึง การชำระหนี้ช้ากว่ากำหนดตามที่ธนาคาร สถาบันการเงินที่มีธนาคารได้แจ้งไว้ในใบแจ้งหนี้ โดยเริ่มนับระยะผิดนัดชำระหนี้หลังจากวันสุดท้ายที่กำหนดให้สามารถชำระหนี้ได้ในรอบบัญชีนั้นๆ ถึงที่สุดลง

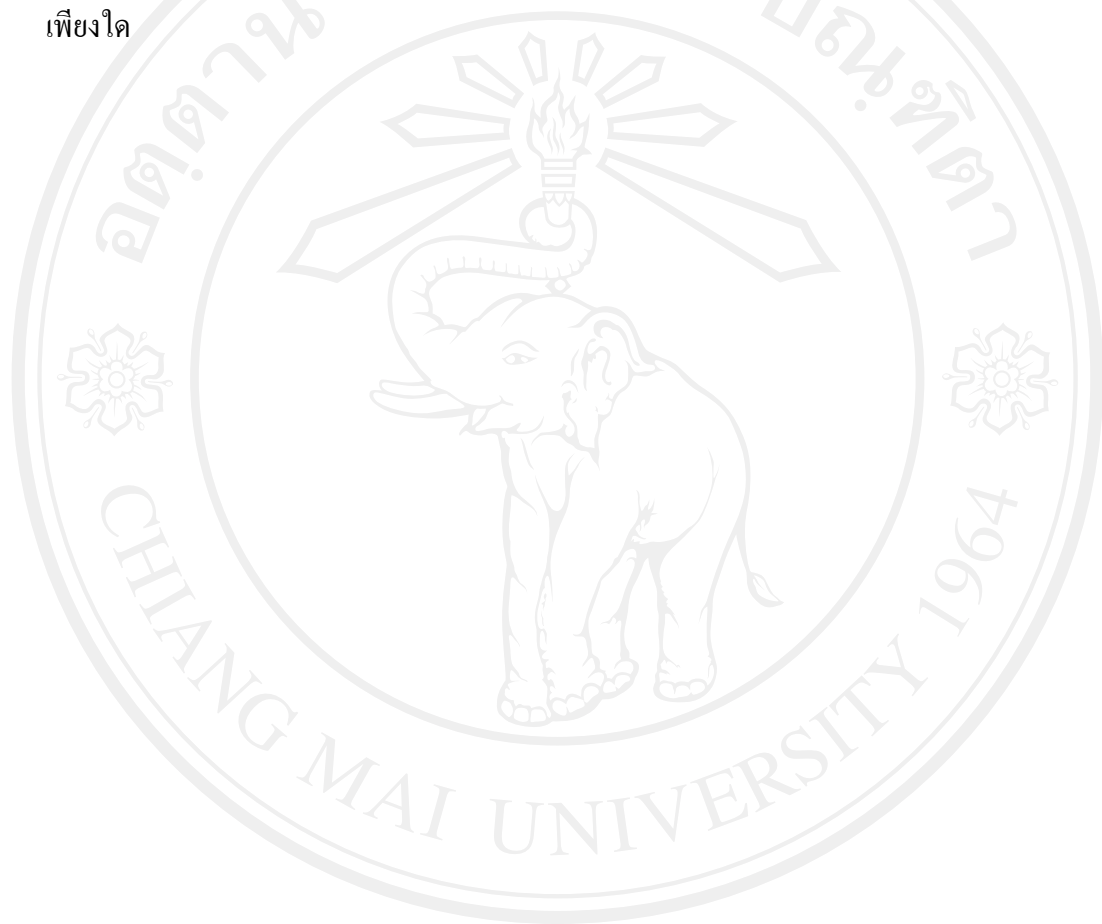
การชำระหนี้ตรงตามกำหนด หมายถึง มีการชำระหนี้ทุกรอบบัญชีที่เรียกเก็บ โดยมีการชำระหนี้เป็นจำนวนเงินไม่น้อยกว่าจำนวนเงินขั้นต่ำที่ได้กำหนดให้สามารถทำการชำระได้ หรือ ชำระเป็นจำนวนเงินทั้งหมดของหนี้ที่ค้างชำระอยู่ในรอบบัญชีนั้น

ความน่าจะเป็นในการผิดนัดชำระหนี้บัตรเครดิตของประชาชนในอำเภอเมืองเชียงใหม่ หมายถึง ความเสี่ยงหรือ โอกาสที่จะเกิดขึ้นของการผิดนัดชำระหนี้บัตรเครดิตของประชาชนในอำเภอเมืองเชียงใหม่ที่ใช้บัตรเครดิต

บริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด หมายถึง บริษัทที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวบรวมข้อมูลสินเชื่อจากสถาบันการเงินที่เป็นสมาชิก เพื่อให้บริการข้อมูลเครดิตทั้งด้านข้อมูลเครดิตบุคคล

ธรรมดา และข้อมูลเครดิตเชิงพาณิชย์เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลให้สถาบันการเงินต่างๆ ได้ใช้เพื่อประกอบการวิเคราะห์สินเชื่อ (บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด, 2553: ออนไลน์)

ความตั้งใจในการใช้บัตรเครดิต ในกรณีที่มีเงินไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย
หมายถึง ระดับความตั้งใจ ความพยายามของบุคคลว่า บุคคลนั้นจะแสดงพฤติกรรมการใช้บัตรเครดิตในกรณีที่มีเงินไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายหรือการก่อหนี้โดยการใช้บัตรเครดิตนั้นมากน้อยเพียงใด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved